

20 november 2020

Konkurrenspolitiska åtgärder till stöd för den gröna given - Svenskt Näringslivs bidrag till EU-kommissionen

EU-kommissionen har offentliggjort en allmän begäran om bidrag för att belysa sambandet mellan EU:s konkurrensregler och den europeiska gröna given, så att konkurrensreglerna på bästa sätt understödjer möjligheterna att uppfylla dessa målsättningar. Kommissionens begäran är öppen för alla berörda aktörer, och inkomna bidrag uppges ska ligga till grund för en konferens under 2021 som utgår från dessa perspektiv. Här följer Svenskt Näringslivs syn på de aktuella frågorna.

Sammanfattning

- Näringslivet är motorn i omställningen mot ett klimatneutralt samhälle. Konkurrensregler som värnar effektiva företag och väl fungerande konkurrens där engagemang, effektivitet och klimatsmart innovation kan belönas måste upprätthållas. Marknadsbaserade lösningar är den enda rimliga vägen för att uppfylla målsättningarna i gröna given.
- Statsstödsreglerna är viktiga för att säkerställa en jämlik spelplan mellan företag från olika medlemsstater. Mängden stöd bör inte höjas generellt. Samtidigt måste existerande möjligheter till stöd för att driva en ambitiös klimatpolitik värnas, exempelvis möjligheterna att sätta ner i övrigt höga energiskatter till delar av industrin.
- EU:s antitrustregler och reglerna som styr företagskoncentrationer bör i huvudsak inte förändras med anledning av den gröna given. Konkurrensmyndigheterna bör fokusera på att förtydliga reglerna och ge företag mer rättslig säkerhet när det gäller möjligheterna att samarbeta i vissa projekt där samarbete är ändamålsenligt.

Vår övergripande uppfattning

Den gröna given är EU:s plan för att i synnerhet verka för att Europa före 2050 ska bli den första klimatneutrala kontinenten. Planen sätter upp mycket utmanande målsättningar som kräver hela samhällets engagemang, både offentlig sektor, näringsliv, privatpersoner och övrigt civilsamhälle. Ändå är näringslivet den kanske allra viktigaste spelaren för att uppnå en kraftfull och varaktig förändring. Svenska företag hör generellt till de mest engagerade i dessa frågor, och ligger ofta i framkant när det gäller förmåga att ställa om till mer

klimatvänlig produktion av varor och tjänster, och att ta fram och utnyttja mer klimatsmart teknologi.

Näringslivet är och måste vara motorn i klimatomställningen. Därför är det också av avgörande betydelse att den dynamik och de incitament som präglar en väl fungerande marknad upprätthålls. Konkurrensreglerna är nödvändiga för att säkerställa en väl fungerande marknad, där engagerade, effektiva och innovativa företag premieras. Att bedriva sin affärsverksamhet på ett klimatvänligt sätt är en allt viktigare konkurrensparameter, nog så viktig som att tillhandahålla en produkt eller tjänst till konkurrenskraftigt pris och av hög kvalitet ur andra aspekter, till exempel livslängd, design, tillgänglighet osv. Klimatsmarta lösningar är ett konkurrensmedel både för att regelverk förändras och ställer högre krav på produkters och tjänsters egenskaper, men också för att det efterfrågas av många konsumenter.

För att fortsätta premiera företag som satsar på klimatsmarta lösningar så är det viktigt att upprätthålla de konkurrensregler som idag finns och som tjänat EU och näringslivet väl. Bara då finns rätt incitament för att näringslivet ska fortsätta investera i klimatsmarta lösningar och vara den nödvändiga motorn i klimatomställningen.

Del 1: Kontroll av statligt stöd

Statsstödsreglerna begränsar medlemsstaternas möjligheter att ge selektiva stöd till vissa företag. Sådana stöd kan riskera leda till snedvriden konkurrens mellan företag, och regelverket är därför viktigt för att värna jämlika konkurrensvillkor där företag konkurrerar på sina meriter och inte utifrån hur mycket stöd man mottar.

Samtidigt ger regelverket medlemsstaterna goda möjligheter att ge stöd till verksamheter med syften som ligger i EU:s intressen när det är befogat, däribland inte minst målsättningarna i den gröna given. Statsstödsreglerna utnyttjas i stor omfattning och medlemsstaterna ger årligen stora mängder stöd, särskilt till verksamheter och satsningar med syften inom miljö- och energi som står för ca hälften av stödmängden.

Svenskt Näringsliv sätter stort värde i statsstödsregelverket, dess bärande principer och kommissionens aktiva tillsyn över regelverkets efterlevnad. Det skapar en tilltro till den inre marknadens funktionssätt och ser till att skattebetalarnas pengar används effektivt och att inte privata investeringar trängs ut. Principerna om stöds ändamålsenlighet, nödvändighet och proportionalitet är baserade på sunda ekonomiska resonemang som inte bör förändras.

Statsstödsreglerna bör generellt inte lättas upp för att öka mängden stöd. Att exempelvis höja nivåerna i de minimis-förordning som anger vilka nivåer av stöd som inte ska omfattas av regelverket bör därmed inte genomföras. Det som kan behövas är vissa avgränsade förändringar när det gäller stöd till miljö- och energi i synnerhet, med tanke på dess nära koppling till gröna given. Det kan t ex gälla nivåer av stöd vad gäller hur stor del av stödberättigade kostnader som får täckas av det offentliga. Det är också viktigt att nuvarande möjligheter till stöd i form av nedsättning av skattesatser till exempel till energiintensiv industri kan värnas. Det har varit en förutsättning för att Sverige ska kunna ha höga klimatambitioner och använda höga generella skattesatser som styrmedel, samtidigt som nedsättningar har förhindrat koldioxidläckage och värnad konkurrenskraft för näringslivet i globalt perspektiv.

Utöver vissa förändringar av möjligheterna att ge stöd till miljöfrämjande åtgärder kan kommissionen arbeta med att förenkla och förtydliga reglerna. Kommissionen har aviserat att man arbetar med att ta fram "templates" som ska tydliggöra hur medlemsstaterna ska kunna genomföra gröna investeringar utan att omfattas av statsstödsreglerna, samt där statsstödsreglerna ska tillämpas hur investeringar kan göras för att undvika krav på förhandsanmälan till kommissionen, eller där anmälan likväl är nödvändigt hur åtgärden kan utformas så att den kan godkännas av kommissionen. Svenskt Näringsliv välkomnar att kommissionen arbetar med att förenkla och tydliggöra reglerna. Samtidigt får det inte leda till att reglerna förenklas så att de inte stämmer överens med domstolarnas rättspraxis. Rättslig förutsägbarhet är mycket viktigt för företagen, särskilt eftersom en felaktig tillämpning av myndigheterna kan leda till återkrav av stödet vilket kan få omfattande negativa konsekvenser för det stödmottagande företaget.

Del 2: Antitrustregler

I EU:s antitrustregler förbjuds konkurrensbegränsande metoder, exempelvis avtal mellan företag som begränsar konkurrensen och missbruk av dominerande ställning. Reglerna är viktiga för att säkerställa en väl fungerande marknad, där företag som följer reglerna har en ärlig chans att tävla om konsumenternas uppmärksamhet. Det finns därför inget behov av att generellt lätta upp reglerna och minska reglernas omfattning.

Samtidigt kan reglerna begränsa företags möjligheter att samarbeta med andra syften än att begränsa konkurrensen. Särskilt aktuellt i detta sammanhang är förstås företags möjligheter att samarbeta i projekt kring framtagande av nya klimatsmarta lösningar av olika slag. Svenskt Näringsliv känner inte till några typer av samarbeten som genomgripande både är önskvärt från näringslivet och som i dagsläget riskerar bryta mot regelverket. Det är också så att den huvudsakliga lösningen på hur klimatutmaningen ska mötas är genom effektiv konkurrens mellan företagen om att ta fram smarta lösningar, snarare än att företag ska samarbeta. I vissa sammanhang kan dock samarbete vara nödvändigt, och det bör i första hand vara utifrån en bedömning i varje enskilt fall.

Det konkurrensmyndigheterna bör göra är att ännu mer än i dagsläget informera om vilka möjligheter och begränsningar som finns när det gäller företagens möjligheter att samarbeta i syfte att ta fram klimatsmarta lösningar. Myndigheterna bör agera mer proaktivt och uppsökande och inte bara passivt låta sina tjänster stå företagen till buds. Det är tänkbart att flera företag potentiellt skulle kunna nå större synergieffekter i samverkan med andra, men där man väljer att inte agera utifrån en uppfattning att reglerna förbjuder detta, och att man inte känner till eller har möjlighet att prioritera aktiva kontakter med myndigheter för att på egen hand undersöka de juridiska möjligheterna till detta.

Utöver detta vore det värdefullt om de rättsliga förutsättningarna, utöver att klarläggas så långt möjligt för att öka företagens rättsliga säkerhet, också kan harmoniseras så att inte olika tolkningar av regelverken görs i olika medlemsländer. Det kan annars tänkas att olika tolkningar för företag som involveras i ett samverkansprojekt problematiserar samverkan. Konkurrensmyndigheterna bör ta initiativ och tillsammans ta fram gemensamma riktlinjer som på ett så tillgängligt sätt som möjligt klargör möjligheterna till just samverkan i syfte att ta fram klimatsmarta lösningar, gärna med konkreta exempel, och sedan arbeta för att kännedomen om detta ökar bland näringslivet.

Del 3: Kontroll av företagskoncentrationer

Reglerna begränsar företags möjligheter att slås samman om det leder till en allt för dominerande ställning på marknaden. Detta är rimligt och gör att en väl fungerande konkurrens kan upprätthållas. Det i sin tur är en förutsättning för att skapa rätt incitament för företag att fortsätta investera i klimatsmarta lösningar, som beskrivits ovan. Det finns såvitt Svenskt Näringsliv känner till inga empiriska bevis på att större företag tillhandahåller mer klimatsmarta lösningar än små företag i förhållande till sin storlek. Det finns därför inget särskilt värde i förhållande till gröna given att driva på för en mindre ingripande förvärvskontroll. EU:s förvärvskontroll såsom den tillämpas är dessutom väl balanserad såsom den tillämpas av myndigheterna, och det är ytterst få företagskoncentrationer som förhindras. Några särskilda förändringar av detta regelverk är därför inte påkallat.